

DENGE

Savaş ÇEVİK

Hüsn-i Hat
Sergisi

17 Aralık 2014 - 08 Ocak 2015

Küratör: Mehmet Lütfi ŞEN

Küratör : Mehmet Lütfi ŞEN
Fotoğraf : Ahmet Başarır
Grafik Tasarım : Fotografika
Baskı : Akak basım
Baskı yeri ve yılı : İstanbul 2016

Bu katalog Aralık 2016 tarihinde "Savaş Çevik" sergisi için İstanbul'da 1000 adet basılmıştır.
Copyright © *Eserin yayın hakları Zeytinburnu Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'ne aittir. Yayının hiçbir kısmı, yazılı izin olmadan, tamamen, kısmen veya değiştirilerek yayınlanamaz, iktibas edilemez, fotokopi dahil her ne şekilde olursa olsun, elektronik veya mekanik yollarla kopya edilemez, bilgi olarak depolanamaz ve çoğaltılamaz.*

ZEYTİNBURNU BELEDİYESİ KÜLTÜR SANAT MERKEZİ
Semiha Şakir Caddesi Zeytinburnu Meydanı Zeytinburnu / İSTANBUL
Tel: 0212 415 58 58 Fax: 0212 413 12 84
posta@zeytinburnukultursanat.com

Değerli sanatseverler

İslam milletleri, tarih boyunca büyük kültür sanat adamları yetiştirmiş, bu alim ve sanatçılar, dünyanın dört bir yanında görkemli eserler icra etmişlerdir. Bugün dünya mirasının nadide kıymetlerinden biri olan hüsn-i hat, bizim medeniyetimize özgü, bizim ruhumuzu, bizim imzamızı taşıyan sanatsal formların en önemlilerindendir.

Asalet, letafet ve derûnu bir süs gibi sinesinde taşıyan hat sanatının zirve örnekleri Osmanlı İmparatorluğu zamanında özellikle de İstanbul'da meydana getirilmiştir. Osmanlı hattatları, bu büyük geleneği nokta nokta yukarıya taşımış, çizdikleri her harfle yeniden oluşan sanatsal birikimi biraz daha derinleştirmiş ve çoğaltmışlardır.

Hat sanatımız Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren bir süre talihsiz bir dönem geçirse de son yıllarda adeta yeniden dirilmekte, Türkiye'de ve dünyada her geçen gün hak ettiği yere biraz daha yaklaşmaktadır. Bunda şüphesiz yaşayan usta hattatlarımızın etkisi büyüktür. Saygıdeğer Savaş Çevik, bu sanatın bugün yeniden dirilişi ve yükselişinde büyük payı olan sanatkarlarımızın en önemlilerindendir. Kendisi gerek bugüne kadar gayretle yerine getirdiği sivil ve akademik çalışmaları gerek yetiştirdiği öğrenciler, gerek geleneği yeniden yorumlayan ve zamanın izini de ona ekleyen eserleriyle çığır açıcı bir ustadır. Savaş Çevik'in eserlerinden oluşan "denge" hat sergisinin, Zeytinburnu Kültür ve Sanat Merkezi'nde sergileniyor olmasından onur duyuyor; başta kıymetli sanatkarımız olmak üzere sergide emeği geçen bütün arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Murat Aydın

Zeytinburnu Belediye Başkanı

Varlığın İfadesinden İfadenin Varlık Kazandığı Yere...

Alfabeler genellikle soyut harf biçimlerinden oluşur. Bu soyut biçimlerin yan yana gelmesiyle oluşan kelimeler somut birer temsilcidirler. Her kelime nesnelere ve fiiller dünyasından bir şeylerin yerini tutmak için vardır. Dil; aynı dili konuşan insanların, kelimelerin ileteceği anlamlardaki konsensüsünden doğar. Kısaca bizler ifade etmek istediğimiz varlığı, o varlığı temsil eden kelimeyle aktarıyoruz muhatabımıza. Harfler ve kelimeler bir sanat eserinin malzemeleri olduğundaysa durum değişir. Burada kelimelerin varlığı temsil etmenin ötesinde, kendileri birer varlığa dönüşürler. Sözelimi hepimizin konuştuğu, bildiği kelimelerden yaratılan bir şiir, kelimelerin taşıdığı anlamların ötesinde, daha önce hiç tanımadığımız tat ve deneyim yaşatır bize. Yine örneğin Karahisari'nin Türk ve İslam Eserleri Müzesi Koleksiyonu'nda yer alan Besmele'si, besmelenin anlamını iletmenin ötesine geçer ve içimizde daha önce yaşamadığımız bir estetik heyecanı inşa eder.

Bizim hat sanatımızın geldiği yerde "Kur-an İstanbul'da yazıldı" dedirten zirve bir gelenek vardır. Bu sanat her devirde büyük sanatçıların geleneğe yeni zirve eserler eklemesiyle bütün bir dünyada üst düzey bir saygı ve hayranlık uyandırmaya devam ediyor. Bugün önemli olan bu kadim geleneği kavramak, ona yeni imkânlar kazandırarak geleceğe kaynaklık edecek eserler yaratmaktır. Karşınızda olduğumuz "denge" projesi, içinde geleceğin sanatçılarına kılavuzluk edecek büyük imkânlar barındıran, son dönemin hat üstatlarından Savaş Çevik'in sanat hayatının bir özeti olarak hazırlandı. Çevik'in levhaları kadim hat sanatımızın yükselen grafiğinin bugün geldiği yeri gösteriyor. Sanatçı büyük geleneğe kendine özgü birçok yeniliği katarak, kendi olmayı gerçekleştirdiği için, bütün bir dünyayı etkileyen eserler ortaya koydu. Onun eserlerinde kelimeler, anlamı iletmenin çok ötesine geçerek, anlam üstü estetik birer varlığa dönüşüyorlar. Bu çalışmalar, onlarla sanatsal bir

bağ kurabilenlere biricik estetik deneyimler yaşatıyor. Bu özgün deneyim daha çok, eserlerdeki kelimelerin anlamlarının ötesinde, bizim içimizde anlatamadığımız soyut güzellikleri görünür kılmamasından kaynaklanıyor.

Savaş Çevik'in bizleri büyüleyen eserlerinin arkasında, onun gelenekle kurduğu doğru iletişim var. Çevik son asrın büyük üstatları Hamit Aytaç, Kemal Batanay ve Ali Alparlan'dan dersler almış ve modern çalışmalarıyla öne çıkan Emin Barın'ın uzun yıllar asistanlığını yapmıştır. Sanatçı bu gelenekle kurulmuş doğru rabıtaya, bir ömür "Savaş Çevik" titizliğinde çalışmayı eklemiştir. Bu büyük çaba; hat sanatına birçok yenilik getirdi, dünyada ilk kişisel hat sergisinin açılmasını sağladı ve hattın gelecekteki büyük kaynağı olacak sayısı 1000'i aşkın eser ortaya çıkardı. Sanatçının ayrıca sanat çalışmaları kadar titizlikle sürdürdüğü kültür hayatına büyük katkılar sağlayan; makaleleri, birçok sempozyumda sunduğu bildirileri, tv, radyo programları, çok sayıda jüri üyeliği, röportaj, seminer ve konferans gibi etkinlikleriyle, yıllardır ve halen değişik eğitim kurumlarında ve üniversitelerde yüzlerce öğrenci yetiştiren hocalık yönü var.

İşte karşınızda olduğumuz "denge" projesi için Savaş Hoca'yı muhteşem eserlerinin göz kamaştırdığı Üsküdar'daki atölyesinde ziyaret ettim. Önerimi kırmayarak uzun zaman birlikte titizlikle çalıştığımız ve geleceğe kalacağına inandığım etkinlik için kendisine gönülden teşekkür ediyorum. Sergimize ev sahipliğini yapan ve imkânlarını oluşturan Zeytinburnu Belediye Başkanımız Sayın Murat Aydın'a, yine kataloga kritik yazıları yazan Prof. Dr. M. Hüsrev Subaşı ve Doç. Dr. Süleyman Berk dostlarıma şükranlarımı sunuyorum.

Mehmet Lütfi ŞEN

Küratör

Savaş Çevik'in Sergisini Selamlarken

Sevgili Savaş'la 1970'li yılların başında onun da hocası olan Hamid Aytaç merhumun Hat Atölyesi'ne devamım sırasında tanıştım. Kendisi hat kültürüne grafik penceresinden bakarak yeni alanlar açmış bir ustanın, Emin Barın Hoca'nın, Grafik dalında asistanlığını yapmakta idi. Hâmid Bey'den aldığı Sülûs ve Nesih meşkiyle yetinmedi. Kemal Batanay'dan Ta'lik öğrendi. Bunlar da onu tatmin etmedi. Neredeyse unutulmuş bir yazı alanı olan Muhakkak ve Reyhanî ile Cefî Dîvanî'ye de ilgi duydu. Mevcut örnekler üzerinden bu dallarda kalemmini geliştirip güçlendirmeye çalıştı.

Hilye-i Şerif geleneğinde Muhakkak ve Reyhânî ilk örnek onundur. Klasik tarzda yazarken serbest ve simetrik kompozisyonlar da denedi. Birbirinden güzel eserler verdi. Bu eserler yurttan ve yurt dışındaki sergilerde sanatseverlerin beğenisine sunuldu; yerli ve yabancı koleksiyonlara girdi.

Klasik tavır dışında modern denemeleri de olan Savaş, işlerinde fevkalade titizliğiyle bilinmesi yanında, bir insan olarak yaşının üstünde beyefendi, sıcak, samimî ve pozitif bir çehre olarak yer etmiştir sevenlerinin zihninde... Akademik ve sanat çevrelerinde de hem bu insani yönü, hem de sanatkâr şahsiyeti ile daima saygı görmüştür. Kaleminden dökülen güzellikleri çehresine de taşıyabilen bir sanatçıdır Savaş...

Onu, sanat hayatının bu evresinde, kültür ve sanat merkezli ciddi etkinliklere imza atmakta olduğunu kıvançla izlediğimiz Zeytinburnu Belediyesi'nin organizasyonunda, son çalışmalarını da içeren bir eserler mecmuası ile bir yeni sergide daha görüp izlemenin Zeytinburnu ve İstanbul'daki sanatseverler için bir şans olduğu düşüncesindeyim.

Prof. Dr. M. Hüsrev SUBAŞI

FSMVÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı

Yazı Sanatında Yeni Arayışlar

Hat sanatına tarihi perspektiften nazar edince yavaş da olsa sürekli bir yenilenmenin varlığı ve çabası görülür. Farklı yazı çeşitleri ortaya koyma ve form olarak değişik eserler üretme gayreti hat sanatının gelişmesinin ana âmillerinden olmuştur. Özellikle Osmanlı döneminde her asırda yeni bir ekolün ortaya çıkışına şahit olmaktadır. Abbasilerden sonra Osmanlılar döneminde Şeyh Hamdullah ile birlikte yazı, üslup olarak farklı bir tavra bürünmüş ve bu ana damar birçok sanatkâr tarafından devamlı olarak geliştirilmiştir.

Özellikle Osmanlı döneminde, ekol kurucu bir hattat olarak Şeyh Hamdullah, takipçileri olan Hattat Hafız Osman, Hattat İsmail Zühdfî Efendi ve diğer sanatkâr hattatlar tarafından takip edilerek yolu geliştirilmiştir. Bu arada, bu ana yoldan farklı üslupların geliştiği de görülmüştür. Hemen Şeyh Hamdullah'ın peşinden gelen Hattat Ahmed Karahisâri'nin farklı tasarımlarla sanat vadisine çıktığı görülmektedir. Özellikle Cefî Sülüs yazıdaki tavrı yanında tasarım olarak da dikkat çekici ve farklı uygulamaları olmuştur.

Ahmed Karahisâri'nin bugün, Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'nde, yazı albümünde bulunan tasarımları yazı sanatının yüz akı eserlerindedir. Maalesef bu üslup kendisinden sonra devam ettirilememiştir. Gerçi tekke yazısı kategorisinde çok farklı eserler üretilmiştir fakat bunların çoğu sanat eseri vasfını haiz değildir.

Osmanlı hat ekolünde devamlı olarak bir önceki sanatkârı takip etme özellikle Sülüs ve Nesih yazıda atılım yapma ön plana çıkmıştır. Daha sonraları İran sahasından alınan Talik ve Cefî Talik yazı da bir gelişme yoluna sokulmuştur.

Özellikle Cefî Sülüs yazının harf yapısının güzelleşmesinde ve istifinde Hattat Mustafa Râkım Efendi öncü sanatkâr olmuştur. Aynı dönemde Cefî Sülüs yazıda farklı bir üslup ve ekol sahibi olarak Hattat Mahmud Celâleddin Efendi'yi görmekteyiz. Sanat olarak sağlam bir ele sahip olan Mahmud Celâleddin Efendi, Cefî Sülüs ve Nesih yazı ile kıymetli eserler üretmiştir.

XIX. asırda ekol olarak ana damara bağlı kalmakla birlikte farklı tasarımlarla eser üreten önemli bir sanatkârı görmekteyiz. Hattat Şefik Bey, klasik tarzda istiflediği yazıları yanında bugün artık tasarım harikası diyebileceğimiz levhalar da yazmıştır. Bu yönüyle Hattat Şefik Bey'i hat sanatında farklı bir sanatkâr sayabiliriz. Görülebilecek eserlerinden Bursa Ulu Cami dâhilinde, mihrap içerisinde bulunan girift Cefî Sülüs Müsennâ yazısı; aynı camide sıva üzerinde bulunan ve tetabuklarla oluşturduğu Cefî Talik yazısı Şefik Bey'in farkını ortaya koymaktadır. Şefik Bey ile anılan bir diğer levha ise armûdî formda tertiplelediği "Aman Mürüvvet" yazısıdır. Topkapı Sarayı Müzesi Koleksiyonu'nda bulunan, ağaç şeklinde tasarladığı levha da görülmeye değer yazılarındanadır.

XX. asırda birkaç ismin farklı tasarımlara yöneldiğini görmekteyiz. Abdülkadir Saynaç ile Cefî Talik ve Gubari yazı ile eser veren Mehmed Nuri Sivâsi tasarım olarak dikkat çeken levhalar yazmışlardır. Bu arada ufak çaplı da olsa Hattat Arif Hikmet, Hamid ve Halim Beylerin de farklı tasarımlara imza attıkları olmuştur. Son dönemin önemli sanatkârı Hattat Hâmid Aytaç (v. 1982)'in Kûfi hatla tasarladığı keman levhası da farklı bir arayışın neticesidir. Kezâ Hattat Hüsnî Efendi'nin Cefî Sülüs harflerini

kullanarak tasarladığı “Âmentü Gemisi” de, “geleneksel usûl” içerisinde farklı bir tasarımdır.

Cumhuriyet döneminde Harf İnkılâbı sonrası sarsıntı geçiren yazı sanatımız, Osmanlı’dan intikal eden sanatkârlarımız elinde tamamen yok olmaktan kurtulmuştur. Bu dönemde bir çırpıda ismi aklımıza gelen hattatlar şunlardır: Hattat Kâmil Akdik, İsmail Hakkı Altunbezer, Hulûsi Efendi, Hattat Hamid Aytaç, Halim Özyazıcı, Nuri Korman, Necmeddin Okyay, Abdülkadir Saynaç...

Bu saydığımız hattatların özverili gayretleri neticesi yeni bir hattat nesli yazı sanatını yok olmaktan kurtarmıştır. İslam Dünyası’ndaki gelişmelere de bakarak şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: Hat sanatı, tarih olmaktan kurtulmuştur!

Cumhuriyet döneminde, yeni jenerasyon içerisinde Ahmed Karahisarî üslûbunda eserler üreten sanatkârların neş’et etmeye başladığını görmekteyiz. Güzel Sanatlar Akademisi profesörlerinden Emin Barın’ı bu akımın öncüsü sayabiliriz. Sonraları bu üslup, asistanı Savaş Çevik ve Prof. Ali Alparslan’ın öğrencisi Ali Toy tarafından geliştirilmiştir.

Hattat Ali Toy ile ilgili, daha önce Zeytinburnu Kültür ve Sanat Merkezi’nde düzenlediği sergi dolayısıyla bir değerlendirme yapmıştım. Daha sonra bu yazıyı geliştirerek bir dergide de neşrettim. Aynı kuşağın bir diğer temsilcisi ise Hattat Savaş Çevik’tir. Kendisi Güzel Sanatlar Akademisi’nde uzun seneler yazı ve tipografi hocalığı yapmıştır. Klasik tarzda Hattat Hâmid Aytaç, Kemal Batanay ve Prof. Dr. Ali Alparslan’dan

yazı dersleri almıştır. Savaş Çevik’in klasik tarzda eser vermenin yanında yeni denemeleri ile ön plana çıktığını görmekteyiz.

Savaş Çevik’in yazı sanatında bazı öncü uygulamaları da olmuştur. “Ters Müsenna” diye isimlendirebileceğimiz tertipte levhanın ilk defa Savaş Çevik tarafından yazıldığı görülmektedir. Keza, “Dörtlü Müsennâ” olarak adlandırılabilir formda da ilk denemeler Savaş Çevik’e aittir. Muhakkak ve Reyhâni yazı ile hilye de ilk defa Savaş Çevik’in elinden çıkmıştır. Aklâm-ı sitte içerisinde Muhakkak ve Reyhâni hatları ile çok fazla sayıda eser üreten hattat olarak da ön plana çıkmaktadır.

Yazı sanatı ile uğraşan kendi kuşağı içerisinde yurt içi ve yurt dışı ilk kişisel sergi de Hattat Savaş Çevik tarafından açılmıştır. Yurtiçinde Beyoğlu’nda Kâzım Taşkent Sanat Galerisi’nde 1984 yılında açtığı sergiden sonra ilk yurt dışı sergiyi de Abu Dhabi’de 1985 yılında açmıştır. Sayısız makale, söyleşi, sempozyum ve sergi ile sanat vadisine katkıda bulunmuştur.

Şüphesiz, Emin Barın’ın öncülük ettiği, Ali Toy ve Savaş Çevik tarafından geliştirilen bu akım ülkemizde ve yurtdışında çok fazla sayıda sanatkâr tarafından takip edilmektedir. Tabii ki, zamanla bazılarının elimine olmasıyla hat sanatında da farklı yaklaşımların ve çeşitliliğin artacağı muhakkaktır.

Doç. Dr. Süleyman BERK

Yalova Üniversitesi Öğretim Üyesi

Celî Sülûs Kompozisyon

Kalem Sûresi 1. ve 2. Âyetler
70 x 70 cm

Çarkıfelek Vav

Celî Sülüs

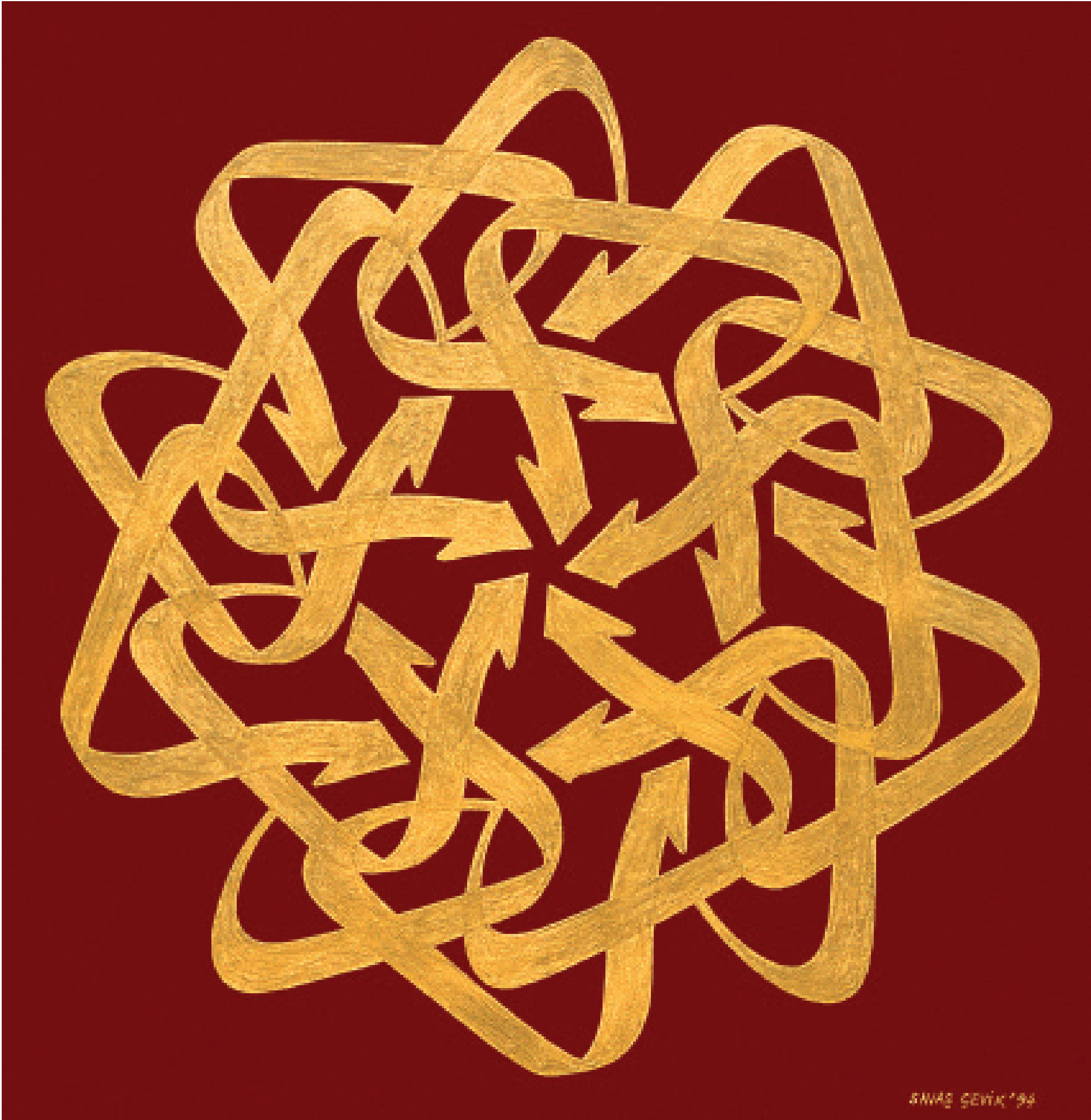
107 x 107 cm

Yuvarlak 'Dal' Kompozisyonu

Celî Sülûs

72 x 72 cm

SAVAŞ ÇENİK '94

Kûfî Istif

Besmele
41 x 93 cm

Celî Sülûs Serbest Harf Kompozisyonu

100 x 100 cm

Muhakkak-Reyhânî Kompozisyon

Bakara Sûresi ilk Âyetler

Tezhib: Figen Tekiner

70 x 50 cm

